

PELGRIMSWEGEN DOOR VLAANDEREN

Via Brugensis Via Yprenensis

Pelgrimsgidsen van het Vlaams Compostelagenootschap

INHOUD

Inleiding

Pelgrimswegen door Vlaanderen	3
Gebruik van de gids	5
Bewegwijzering	6
Logiesplaatsen en gpx	7

Via Brugensis

Overzichtskaart met tussenafstanden	10
Pelgrimsweg	11
Wegbeschrijving	13
Van Sluis naar Brugge	13
Van Brugge naar Torhout	27
Van Torhout naar Roeselare	36
Van Roeselare naar Menen	43
Van Menen naar Marcq-en-Barœul	52
Van Marcq-en-Barœul naar Bouvines	58
Van Bouvines naar Libercourt	65
Van Libercourt naar Lens	70
Van Lens naar Arras	74
Aansluiting met de Via Scaldea (van Menen naar Pecq)	83

Via Yprensis

Overzichtskaart met tussenafstanden	94
Pelgrimsweg	95
Wegbeschrijving	96
Van Nieuwpoort naar Diksmuide	96
Van Diksmuide naar Ieper	106
Van Ieper naar Wervik	118

INLEIDING

PELGRIMSWEGEN DOOR VLAANDEREN

Pelgrimeren heeft in de loop van de geschiedenis bijna altijd een religieus doel gehad. Christenen gingen vanaf de eerste eeuwen naar Jeruzalem of naar Rome. Moslims doen een keer in hun leven de hadj naar Mekka, boeddhisten trekken naar de boom waaronder Boeddha de verlichting kreeg.

In de middeleeuwen kwam daar in onze contreien Santiago de Compostela bij. Omwille van de veiligheid verplaatsten pelgrims zich doorgaans in grote groepen. Daarin trof je mensen aan die veroordeeld waren tot een boetedocht, ook mensen die zelf beslisten de tocht als boetedoening te ondernemen. Anderen deden dat voor het bekomen van een gunst of uit dank voor een verkregen gunst. Nog anderen uit verering voor een heilige. Wanneer deze pelgrims hun doel bereikten, waren ze in feite halfweg - zodat ze bij terugkeer al snel een jaar onderweg waren. Vandaar dat naast de grote trekpleisters ook tal van plaatselijke bedevaartsoorden opgang maakten. Zo ontstond een netwerk van pelgrimspaden.

Na de middeleeuwen zakte de populariteit van het pelgrimeren naar Compostela, en andere bedevaartsoorden maakten opgang. Denk aan Lourdes, Fatima, Scherpenheuvel ... In de laatste decennia van vorige eeuw werd voorzichtig teruggегrepen naar het verre verleden. Sindsdien groeit het aantal pelgrims naar Santiago gestaag en zit ook de Via Francigena naar Rome in de lift. In 2019 bereikten 350.000 pelgrims Santiago om een 'compostela', een bewijs van aankomst, af te halen. Daarvan waren er 4.200 Nederlanders en 2.300 Belgen. Zij maken gebruik van het pelgrimswegennetwerk in ons land. Dat bestond tot voor kort uit vier routes van het Vlaams Compostelagenootschap.

Van west naar oost waren dit: de Via Scaldea, Via Brabantica, Via Monastica en Via Limburgica. De werkgroep Pelgrimspaden van het Vlaams Compostelagenootschap heeft nu ook de Via Brugensis,

Via Yprensis, Via Tenera en Via Lovaniensis ontwikkeld. De Via's maken deel uit van een omvangrijk netwerk van pelgrimsroutes naar Compostela en verbinden de routes uit Nederland met die in Frankrijk. Sinds 2004 zijn de pelgrimswegen naar Compostela Europees Cultureel Erfgoed. De verschillende Via's staan echter niet alleen ter beschikking van pelgrims naar Compostela. Ook voor Vlaamse pelgrims zijn ze het ontdekken waard. Op de kaart krijg je een idee door welke streken de Via's lopen. Of je bekijkt ze op

compostelagenootschap.be/vias/.

Of je scant de QR-code.

GEBRUIK VAN DE GIDS

De wegbeschrijving is opgedeeld in korte deeltrajecten, olopend genummerd, met telkens een vermelding van de afstand. Je vindt de nummers terug in de tekst én op de corresponderende kaarten. De teksten zijn gelaardeerd met stukjes over cultuurhistorische, spirituele en landschappelijke wetenswaardigheden. Ook interessante foto-onderwerpen ontbreken niet.

De kaarten zijn op schaal 1:50.000 en sluiten dicht aan bij de tekst van het corresponderende deeltraject. Voor stadsdoortochten hebben de kaarten een kleinere schaal. We gebruiken in de tekst de volgende afkortingen: **wkp** – wandelknooppunt, **fkp** – fietsknooppunt en **rkp** – ruiterknooppunt.

Tijdelijke of permanente wijzigingen aan het traject die zich na verschijning van de gids voordoen, publiceren we in gratis downloadbare pdf's met de aangepaste wegbeschrijving. De pdf's zijn beschikbaar op de webpagina's van de Via Brugensis via compostelagenootschap.be/brugensis/ en van de Via Yprensis via compostelagenootschap.be/yprensis/. Eveneens op de productpagina's van die gidsen in onze webwinkel. Of je scant de QR-codes.

QR Via Brugensis

QR Via Yprensis

Op de kaarten van de gids wordt de hoofdroute aangegeven in **rood**. Hier en daar zijn er varianten, voor wie meer tijd heeft en zich een ommetje wil permitteren langs een bezienswaardigheid of door mooiere, rustigere natuur. Of er wordt een afkorting van de hoofdroute aangeboden. Varianten en afkortingen zijn aangegeven met een **rode stippe lijn**.

TUSSENAFSTANDEN

Sluis → Brugge	22,5 km
Brugge → Torhout	24,9 km
Torhout → Roeselare	21,2 km
Roeselare → Menen	21,8 km
Menen → Marcq-en-Barœul	20,8 km
Marcq-en-Barœul → Bouvines	21,8 km
Bouvines → Libercourt	24,6 km
Libercourt → Lens	17,8 km
Lens → Arras	23,2 km
Aansluiting Via Scaldea (Menen → Pecq)	31,7 km

VIA BRUGGENSIS

PELGRIMSWEG

Dat Vlaanderen in de geschiedenis van het pelgrimeren een belangrijke plaats heeft ingenomen, is nogal vanzelfsprekend. De regio was immers - zowel vroeger als nu - een doorgangsgebied voor goederen en personen. Een belangrijke as liep van Brugge naar Atrecht (Arras). Verwijzingen hiernaar zijn al terug te vinden in de veertiende eeuw en meer bepaald in de 'Itinerarium Brugense'. In dat document worden plaatsnamen als Brugge, Torhout en Menen en de afstanden tussen deze plaatsen vermeld. Langs de wegen op dit traject werden gastenverblijven opgericht waar onderdak en verzorging werd aangeboden. Dat er toen al naar Santiago de Compostela werd gepelgrimeerd, kan men afleiden uit de aanwezigheid van talrijke Sint-Jakobskerken, onder meer in Hoeke, Brugge en Ieper.

De pelgrims die uit het noorden kwamen, gingen in Sluis aan land of zetten hun tocht verder per boot langs de Zwinhavens. De Via Bruggensis start daarom op de markt van Sluis, ooit een kleine handels- en vissershaven aan de monding van het Zwin. Diegenen die de tocht met de boot voortzetten, stapten in Hoeke aan land en volgden de dijken om via Damme Brugge te bereiken. Vandaag volgt de pelgrimsweg niet meer exact de historische route, maar is aangepast om het voor de pelgrim veiliger en aangenamer te maken. Zo brengt hij je langs cultuurhistorische bezienswaardigheden of interessante natuurgebieden.

De Via Bruggensis sluit in Sluis aan op de Jacobsweg Die Haghe. Eenmaal je in Brugge aangekomen bent, wijzen sint-jakobschelpen in het wegdek de richting. De Via loopt dan verder door de bossen, voorbij de Sint-Andriesabdij in Zevenkerken - waar het heerlijk toeven is in de tuin van de cafetaria - om via Torhout de Sint-Jakobskerken van Lichtervelde en Gits aan te doen. Via Roeselare en een verkeerssluip pad door Ledegem bereikt de pelgrim

Menen. Hier kun je kiezen om de doorsteek te maken naar de Via Scaldea en zo richting Reims en Vézelay te stappen of de grens, de Leie, dwars over te steken en de Via Brugensis verder te volgen rond Lille naar Lens. Na 199 km komt Arras (Atrecht) in zicht en leiden er routes naar Amiens en Chartres, waar de Via Turonensis je verder naar Compostela brengt.

Bekijk het traject van de Via Brugensis op de kaart. Of consulteer de digitale kaart op de webpagina van de Via Brugensis via compostelagenootschap.be/brugensis/. Of scan de QR-code. Je vindt er ook de aansluittrajecten met de Via Turonensis over Chartres.

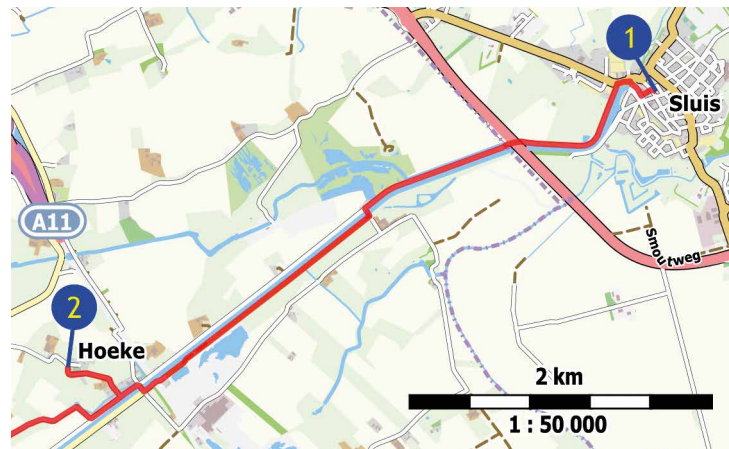
WEGBESCHRIJVING

Van Sluis tot Brugge – 22,5 km

1 → 2 afstand 5,0 km

Met je rug naar het belfort op de Groote Markt ga je schuin links naar de hoek van het plein. Neem er de smalle 's-Heerenboudewijnstraat tot aan de Kaai. Vervolg je weg naar rechts tot aan de rotonde op het Walplein. Aan je linkerzijde zie je het borstbeeld van Johan Hendrik van Dale (1828-1874), grondlegger van het Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, ofwel de Dikke van Dale. Draai linksaf en je bereikt de Damse Vaart. Blijf op het rechter jaagpad.

Sluis

Sluis (🚚🚧🛒) heeft zijn ontstaan te danken aan de verzanding van het Zwin. Om Brugge een voorhaven te geven aan de zee besliste de Vlaamse graaf Jan I rond 1260 tot de stichting van een dorp, met de naam Lamminsvliet. Pas in 1324 zou het de naam Sluis krijgen. In 1290 kreeg het dorp stadsrechten en door de strategische ligging werd het in 1382 een vestingstad.

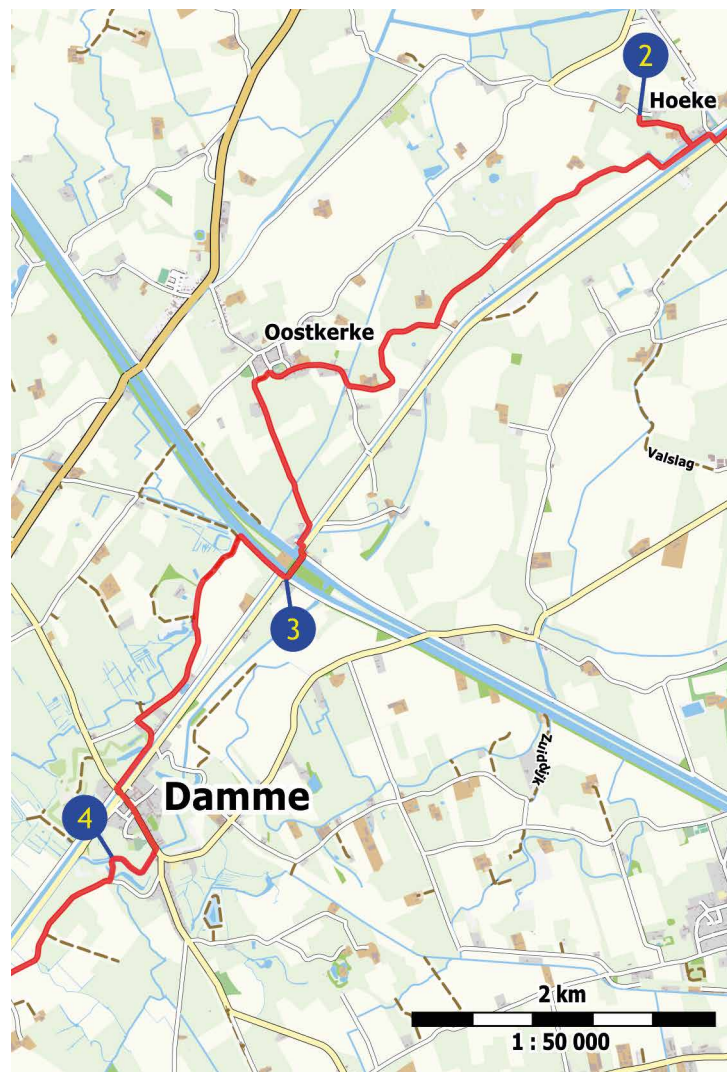
 2 → 3 afstand 5,9 km

Vanaf de kerk keer je op je stappen terug tot aan de Damse Vaart. Daar sla je rechts af. Na 250 m hou je bij een Y-splitsing rechts aan, richting **fkp44**. De weg draait naar rechts, van de vaart weg, en je negeert over 3 km alle zijwegen tot je op een T-punt **fkp44** bereikt. Je slaat rechts af richting **fkp26**. Zo kom je Oostkerke-Damme (🚗 🚲 🗑️) binnen. Laat even verder de Processieweg rechts liggen. Voorbij huisnummer 9 neem je links de aardeweg met het GR-teken. Op het T-punt met een bredere grindweg, net voor een kapelletje, opgericht ter herinnering aan de 25ste verjaardag van de lokale afdeling van de Boerinnenbond, sla je nog eens links af richting Damse Vaart. Je wandelt voorbij het kasteel van Oostkerke.

Kasteel van Oostkerke

In 1089 werd voor het eerst melding gemaakt van een heer van Oostkerke en stond hier een bouwwerk. In de 14de eeuw was het een bakstenen gebouw. Toen in 1462 Margaretha van Oostkerke overleed, stierf ook het geslacht uit van de heren van het kasteel van Oostkerke. Na veel verschillende eigenaars kwam het na de Eerste Wereldoorlog in eigendom van de familie Jozef van der Elst. Ondanks vele beschadigingen tijdens beide oorlogen werd het grondig gerestaureerd. De tuinen werden aangelegd naar een ontwerp van de bekende tuinarchitecte Mien Ruys.

Op het einde kom je terug aan de Damse Vaart. Daar ga je naar rechts en even verder, bij **fkp17**, steek je de vaart over naar links. Daarna stap je schuin rechts en steek je via de Syfonbruggen het Leopoldkanaal en het Schipdonkkanaal over, in de regio bekend als de 'Stinker' en de 'Blinker'.

Mis zeker de prachtige muurschilderingen in de Sint-Benedictuskapel niet. – © Fr. James Bradley from Washington, DC, CC BY 2.0, via Wikimedia Commons

klooster groeide uit tot de Sint-Andriesabdij. In de Franse tijd werd ze opgeheven. Restanten zijn de parochiekerk van Sint-Andries en de abdijhoeve Sint-Anna ter Woestyne. Mgr. Gerard van Caloen, monnik in de abdij van Maredsous, startte hier in 1899 met een vormingshuis op gronden van de familie. Vanaf 1902 groeide dit uit tot de Sint-Andriesabdij van Zevenkerken.

In 1984 kwam monnik Willibrord (Jean-Marie Mondelaers) terug naar de abdij, na een lange periode in Parijs te hebben gewerkt tussen migrantenjongeren. In Parijs was Mondelaers in contact gekomen met de Franse Compostelagenootschappen en had hij de raad gekregen ook in Vlaanderen een genootschap op te starten. En zo geschiedde in 1985. Pater Mondelaers overleed in 2001.

Van Menen tot Marcq-en-Barœul – 20,8 km

Deze kerk heeft vijf gelijke beuken met in het midden een toren. Tijdens de Franse Revolutie werden de kunstwerken en het meubilair verkocht of gestolen. Bij het begin van de 19de eeuw is een gedeelte teruggeplaatst. De schilderijen zijn afkomstig van vroegere kloosters. Zo zijn er verschillende werken van Jacob van Oost (1639-1713): De Vlucht naar Egypte en De aanbidding van de Herders. Ook te zien is het grafmonument van Charles Ferdinand d'Artois.

Notre Dame de la Treille is de kathedraal van Rijsel. Het gebouw is nog niet zo oud. De bouw is gestart in 1854, op de plaats waar vroeger een burcht stond. Het gebouw werd kapel per kapel gebouwd. De afwerking is pas gerealiseerd in 1999. De voorgevel is een kunstwerk van Peter Rice, ook de architect van het Sydney Opera house en het Centre Pompidou. Het is een spitsboogvormige voorgevel in Portugees marmer van 27 mm dik, 110 stukken van 50 kg opgehangen aan een staalstructuur. In de façade is het roosvenster van kunstenaar Kijno de blikvanger.

Het imposante belfort met klokkentoren en beiaard dateert van 1874.

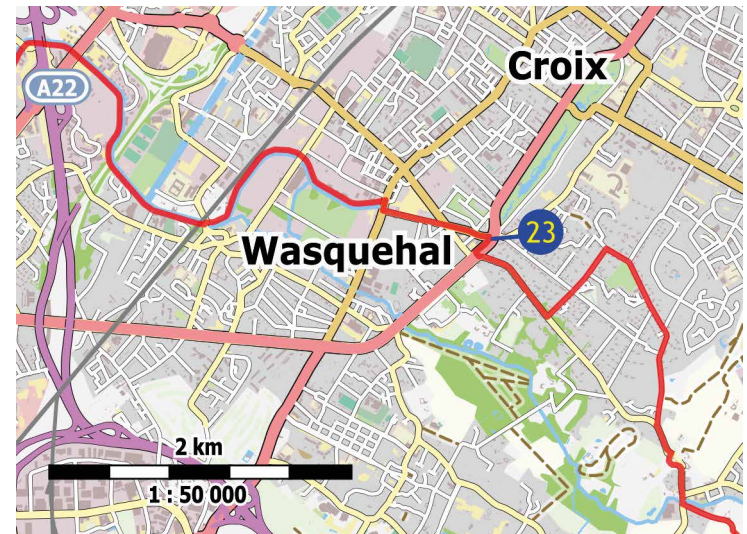
Van Marcq-en-Barœul tot Bouvines – 21,8 km

 22 → 23 afstand 6,9 km

Voor de kerk rechts ga je rechtsaf, richting La Madeleine en sla je 30 m voorbij het kerkplein, vlak na Brasserie Le Nautic, links af. Eens over de voetgangersbrug van het Canal de Roubaix sla je onmiddellijk scherp links af en ga je verder naar rechts over het jaagpad langs het kanaal. Je stapt onder de Avenue de Maréchal Foch door, verderop onder een baileybrug, direct erna onder de A22/E17, nog iets verder onder de M5/M670 en ten slotte onder de M656. Het kanaal gaat 400 m verder haaks naar links. Iets verder laat je de voetgangersbrug links liggen en wandel je verder over het jaagpad langs de rivier 'La Marque'. Eens onder de spoorweg door

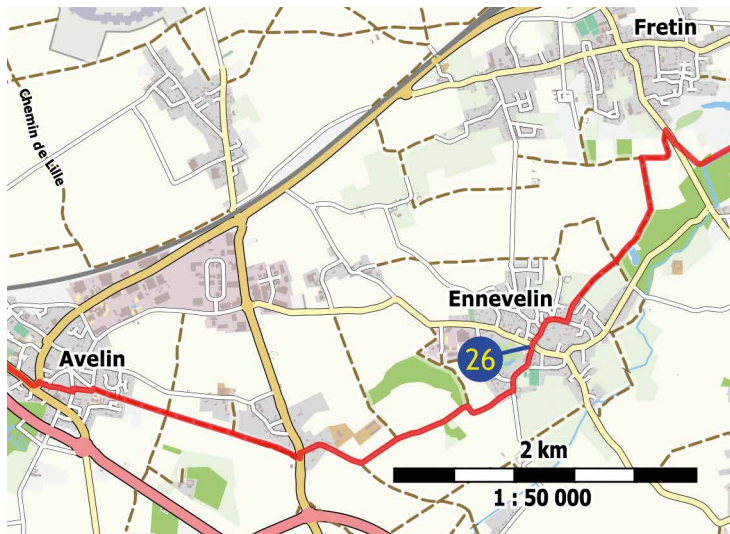
Het is heerlijk wandelen langs de Marque. –
© JuliusMassius, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons

Sla rechts af en op het eerste kruispunt links af in de Rue Pierre Semard, en nog eens links af in Rue des Anciens Combattants. Je loopt onder de spoorweg door en neemt onmiddellijk erna het smalle wandelpad linksaf. Je stapt via een brug over de kreek (Marais Fretin) en verder rond het water tot aan de D145. Hier moet je rechtsaf tot voorbij een parking. Via het zebrapad steek je de weg over en sla je na huisnummer 72 scherp links af. Negeer het pad rechts en stap rechtdoor. Na de bocht naar rechts sla je het eerste pad links in. Door de velden en langs een visvijver volg je steeds het pad tot het in een bocht uitkomt op een asfaltweg. Je stapt rechtdoor tot op een T, waar je rechtsaf gaat. Je volgt deze straat, voorbij de Église Saint-Quentin in Ennevelin (🚰 🗑️), tot op het kruispunt met de Rue Jean Jaurès.

26 → 27 afstand 7,7 km

Een stukje van de iconische kasseiwegen van de wielervederter Parijs-Roubaix.
- © John.john.59, CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons

Steek over naar de Rue de la Reine. Je volgt deze straat langs de voetbalvelden. Je gaat rechtsaf in Rue du Pont Thibaut, die al snel een smalle kasseiweg wordt, een stuk van de wielervederter Parijs-Roubaix. Negeer alle zijwegen tot op de verkeersweg D917. Steek over, stap iets naar links en dan rechtsaf in een wandelpad. Je loopt voorbij de serres tot je in een woonkern op een asfaltweg komt. Neem schuin links een straatje met een verkeersbord 'verboden in te rijden'. Ga op een T-punt even naar links en sla onmiddellijk rechts af in de Rue du Curé, verderop de Rue des Arts.

Op een T sla je links af. Stap voorbij het gemeentehuis en de kerk van Avelin (🚰 🚰 🗑️ 🗑️) tot aan de rotonde. Ga rechtsaf in de Rue de Seclin. Loop de volgende rotonde rechtsom voorbij en steek de verkeersweg naar Seclin over. Kies daarna onmiddellijk rechts een parallelle asfaltweg. Een tiental meters verder wandel je schuin

TUSSENAFSTANDEN

Nieuwpoort → Diksmuide	23,9 km
Diksmuide → Ieper	25,3 km
Ieper → Wervik	22,6 km

VIA YPRENSIS

PELGRIMSWEG

Voor de Via Yprensis moeten we eerst even terug naar de kust, naar Nieuwpoort. Nieuwpoort is ontstaan als kleine vissershaven. Door de verzanding van de monding van de IJzer was de toegang voor grotere schepen naar Diksmuide niet meer mogelijk en zetten handelaars en pelgrims voet aan wal in Nieuwpoort.

Als herinnering aan de eerste pelgrims, die hier ooit hun tocht hebben aangevat, start de Via Yprensis op de kop van het Westerstaketsel, 500 m ver in de Noordzee. Langs de monding van de IJzer en het centrum van de stad kom je aan de Ganzenpoot. Daar slaagden Karel Cogghe en Hendrik Geeraert er in oktober 1915 in om de sluisen te openen en de IJzervlakte onder water te zetten, waardoor de opmars van de Duitsers werd gestopt. De Via Yprensis volgt een deel van de frontstreek langs de oevers van de IJzer, door natuurgebieden en kleine dorpen. De gedachte aan WO I is nooit ver weg. Het prachtige kerkje in St.-Jacobskapelle en het beeld van de pelgrim daar, laten je al dromen van het einddoel. De Via slingert over autoluwe wegen langs Boezinge en Steenstrate naar Ieper.

Naast Gent en Brugge was Ieper een belangrijk centrum van de lakenindustrie. Maar de stad was eveneens een plaats waar pelgrims onderdak vonden in het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis. Op weg naar de Sint-Jakobskerk loopt de Via langs de Menenpoort, het symbool ter herdenking van de gesneuvelden van WO I. Hier kan je elke avond opnieuw kippenvel krijgen bij het horen van de Last Post. Via Comines (Komen) en Wervik loopt de Via Yprensis Frankrijk binnen om na 72 km aan te sluiten op de Via Brugensis. Bekijk het traject

van de Via Yprensis op de kaart. Of consulteer de digitale kaart op de webpagina van de Via Yprensis via compostelagenootschap.be/yprensis/. Of scan de QR-code.

WEGBESCHRIJVING

Van Nieuwpoort tot Diksmuide – 23,9 km

1 → 2 afstand 5,6 km

Het Westerstaketsel is je startplaats. Dit herinnert aan de eerste pelgrims, die hier hun tocht aanvatten. – © Westtoer

De Via Yprensis begint op de kop van het Westerstaketsel, 500 m ver in de Noordzee. Wandel het Westerstaketsel af en ga rechtdoor langs de IJzer, voorbij de Oude Jachthaven. Ga links over de brug (Kattesas) en volg op de Handelskaai verder de IJzer tot aan de vismijn. Sla net voor de vismijn rechts af tot aan de rotonde. Kruis de N34 over de tramsporen op de rotonde en volg de Kaai naar links. Draai dan rechts, de tweede straat in (Kaaistraat). Die gaat over in de Hoogstraat, die je volgt tot aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk.

Visserskruis

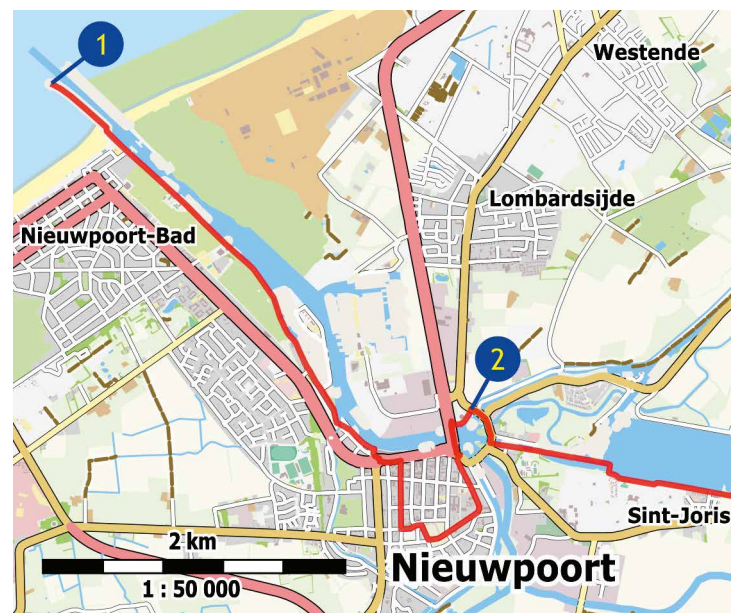
Nadat in 1939 de eerste vissers een zeemansgraf vonden door op Duitse zeemijnen te varen, werd op de hoek van de Hoogstraat en

Van Nieuwpoort tot Diksmuide – 23,9 km

de Ankerstraat (linkerkant) het visserskruis opgehangen. Eronder werd een bord geplaatst met de tekst: “Van oorlog en wee, van rampen en zee, van storm en onweer, verlos ons o Heer”.

Onze-Lieve-Vrouwekerk

Het is een driebeukige, gotische hallenkerk met bijna vrijstaande noordelijke toren. Oorspronkelijk stond hier in 1163 al een kapel. De 15de-eeuwse hallenkerk met een toren uit de 17de eeuw werd in de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest en – behalve de toren – in 1922 opnieuw opgebouwd. Ook in de Tweede Wereldoorlog werd een gedeelte van de kerk verwoest en in 1946 heropgebouwd als driebeukige bakstenen hallenkerk. De bakstenen toren werd in 1952 gebouwd. In de kerk hangt een schilderij van Louis Moritz met de voorstelling van De Slag bij Nieuwpoort in 1600. Ook

2 gedenkzuilen en rechts naast de torenruïne een demarcatiepaal met opschrift: "Hier werd de overweldiger tot staan gebracht."

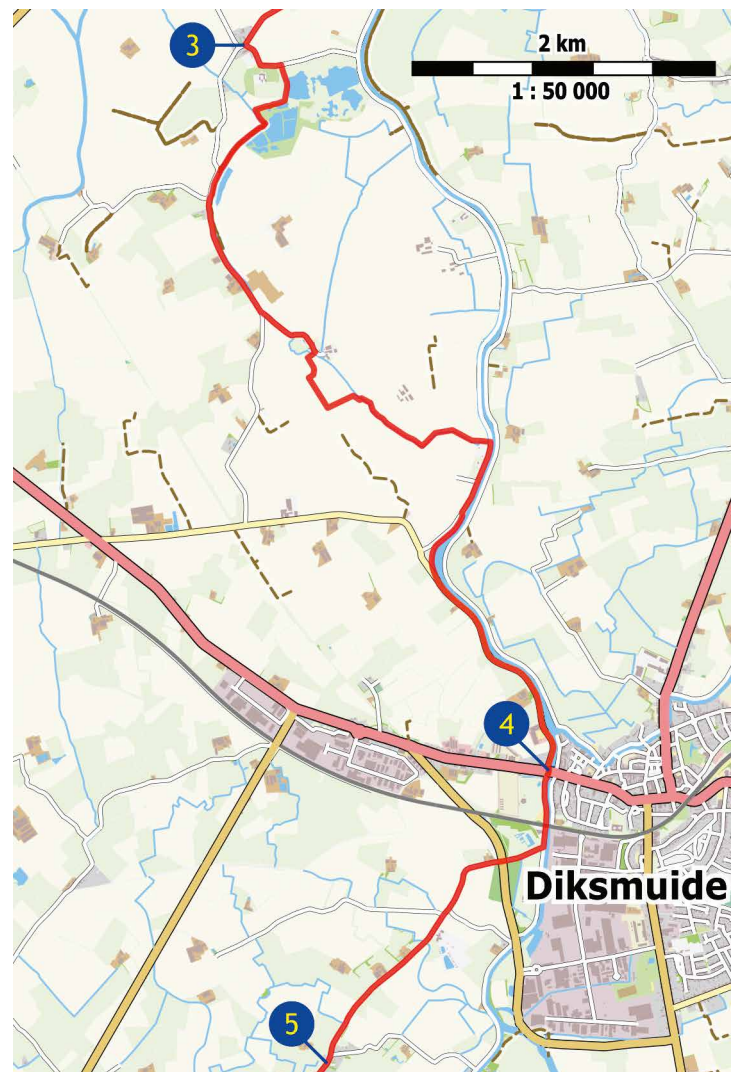

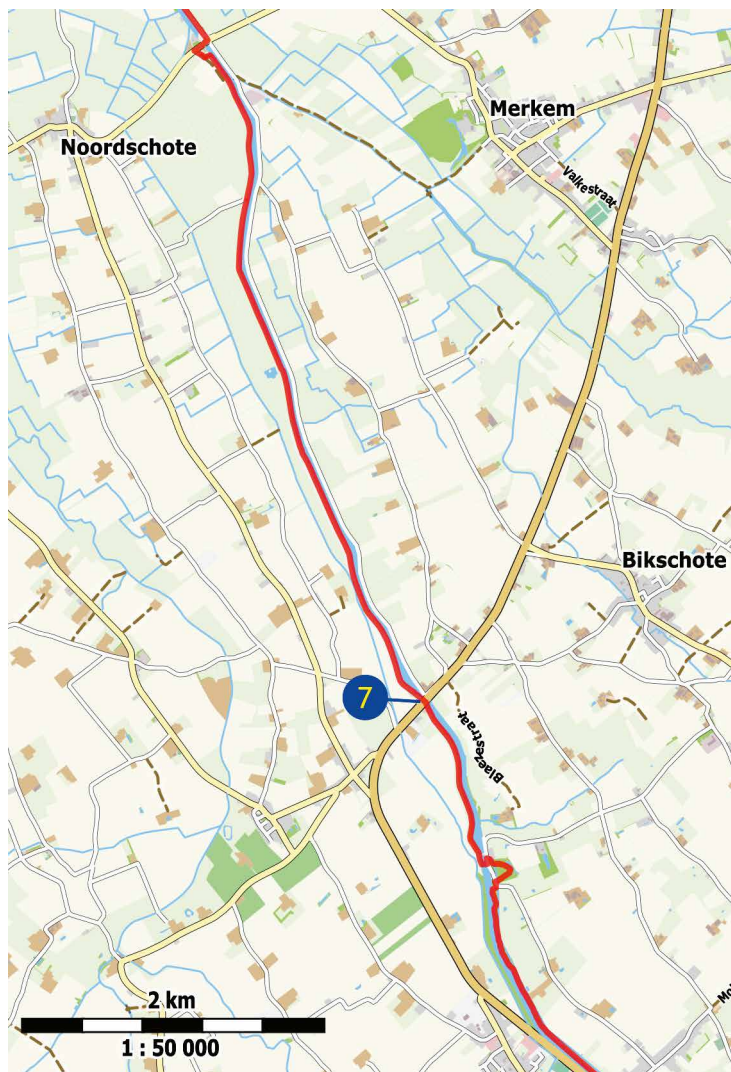
Ook deze Gedenkkapel maakt deel uit van het Onze-Lieve-Vrouwhoekje in Oud-Stuivekenskerke. - © Toerisme Diksmuide en Westtoer

Stap nu verder naar rechts langs het Oud Stuivekenspad (bijna 2 km) tot aan de IJzer en sla rechts af langs de IJzerdijk. Na 600 m kom je in een bocht van de IJzer bij de Dodengang. Volg hier de GR dicht bij de IJzer, achter de ruïnes.

Dodengang

Dit is een laatste stuk van het Belgische front uit WO I. Toen de Belgische troepen bij het begin van de oorlog werden teruggedreven tot 'Bachten de Kupe' groeven zij zich in in greppels

gevoel in de ogen, keel en neus en stikten langzaam door ophoping van vocht in hun longen. Vele soldaten stierven. Andere gifgassen werden later op meerdere plaatsen toegepast. Niet enkel door de Duitsers, maar ook door de Engelsen. Het gebruik escaleerde en nog veel dodelijker gassen werden aangewend, zoals fosfeen en mosterdgas of Yperiet. Ter herinnering werd een gedenkteken opgericht aan de Diksmuidseweg. Het stelde een soldaat voor, staande naast een kruis, die met beide handen naar de keel grijpt en twee andere soldaten die reeds gestorven zijn. In WO II werd het door de Duitsers opgeblazen. In 1961 werd het vervangen door het Verzoeningskruis, een teken voor een gezamenlijke wil tot vrede en verzoening.

 7 → 8 afstand 3,4 km

Je gaat onder de brug door (X) en je stapt 1,2 km verder tot aan het mooie Boezingesas en **fkp75**. Hier sla je links af over de brug, daarna ga je links de Sasstraat in en onmiddellijk rechtsaf in het bospaadje. Hier volg je de GR. Je loopt eerst langs de relictten van Fort Saint-Nicolas en kruist dan opnieuw de Sasstraat, om via een paadje door het bos terug langs het kanaal te lopen tot aan Boezingebrug.

 8 → 9 afstand 6,1 km

Je neemt de brug over het kanaal tot net voor de verkeerslichten (X   op 500 m schuin rechts richting kerk). Je gaat onmiddellijk linksaf en je neemt het jaagpad (fiets- en wandelpad) richting Ieper. Na 2,9 km stap je langs de John McCrae-site.

Site John McCrae

De 'Site John McCrae' is een halte waard. In deze bunkers schreef de Canadese arts John McCrae het bekende gedicht 'In Flanders Fields'. Op de begraafplaats Essex Farm tegenover de bunkers